

Ján Kišgeci

**Slávnostný príhovor pri preberaní
titulu doctor honoris causa Slovenskej poľnohospodárskej
univerzity v Nitre**

**Vaša excelencia pán veľvyslanec,
Vaša Magnificencia pani rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity,
Rektores Magnifici, Honorabiles prorektori, Spectabiles dekani,
vážení členovia vedeckej rady univerzity a vedeckých rád fakúlt,
milé kolegyně a vážení kolegovia, milí študenti, dámy a páni,
vážené slávnostné zhromaždenie.**

Dovoľte mi poďakovať sa Slovenskej poľnohospodárskej univerzite za výnimočnú poctu, ktorej sa mi dnes dostáva udelením čestného titulu doctor honoris causa.

Doktorát honoris causa chápem ako ocenenie mojej dlhoročnej vedeckej a pedagogickej činnosti, ako uznanie za moju spoločenskú prácu na poli národnom v Srbsku, respektíve v bývalej Juhoslávii a predovšetkým za moju aktívnu spoluprácu zo Slovenskou republikou.

Táto spolupráca sa začala začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia, keď naša Poľnohospodárska fakulta v Novom Sade v čele s profesorom akademikom Petrom Drezgićom nadviazala spoluprácu z Poľnohospodárskou fakultou v Nitre. v čele ktorej bol akademik Emil Špaldon, veľký priateľ našej krajiny.

Ako študenti sme odchádzali na letnú študentskú prax na vzorné majetky na Slovensku a slovenskí študenti pracovali na veľkých spoločenských gazdovstvách u nás, v Srbsku. Pre znalosť slovenčiny pomáhal som organizovať túto výmenu študentov.

Od tých čias každoročne som chodil na Slovensko. Nitru som nikdy neobišiel. Univerzita mi je skutočná Alma mater, zriedlo vedeckých poznatkov,

mesto mojich priatelov s ktorými sa rád stretávam, už či na Slovensku alebo v Srbsku . Divím sa vždy keď sem príjdem a nájdem niečo nové- novú fakultu, nový študijný smer, nové excelentné stredisko.

Po skončení Poľnohospodárskej fakulty v Novom Sade ma pozvali za asistenta do Výskumnej stanice pre chmeľ, konope a technický cirok v Petrovci, ktorá pôsobila v rámci veľkého Poľnohospodárskeho inštitútu v Novom Sade. Petrovec je moje rodisko, je to kultúrne stredisko vojvodinských Slovákov, a stredisko pestovateľov chmeľu. Tešil som sa, že tu budem môcť pôsobiť.

Vo vedeckej činnosti som sa najviacej venoval chmeľu už aj preto, že ho naša rodina pestovala od nepamäti. Chcel som tak splatiť dlh rastline, ktorá ma odchovala, školila a otvorila mi dvere do sveta. Na chmeli som získal diplom, titul magistra a doktorát . Absolvoval som jednoročnú špecializáciu v chmeliarskom ústave v Anglicku, a študijné pobyty v Česku a v Spojených štátoch. Po získaní doktorátu ma následne vymenovali za riaditeľa petrovského ústavu. Na tomto poste som zotrval 4 funkčné obdobia, až 16 rokov.

Za uznanie honoris causa, ktoré sa mi dnes dostáva, patrí veľká vd'aka predovšetkým kolegom v petrovskom, respektive v novosadskom ústave, ale i kolegom všade kde som pôsobil: na Poľnohospodárskej fakulte v Novom Sade, či v Belehrade, na funkcii ministra poľnohospodára vo Vojvodine, neskoršie aj na úrovni Srbska a potom aj v Spolkovej republike Juhoslávii. Tieto ministerstvá som viedol 7 rokov a mal som dobrú spoluprácu s ministrami poľnohospodárstva Slovenska .

Radosť som mal z budovania a zakladania nových inštitúcií. Okrem nového ústavu v Báčskom Petrovci, ktorý bol tu už spomenutý ako moje najväčšie staviteľské dielo, patrí medzi ne aj Spolkový ústav pre rastlinné a živočíšne genetické zdroje v Belehrade, ku ktorému sme pripojili Genovu banku Juhoslaviie. Mal som dobrý pocit, keď som tam zamestnal 30 mladých výskumníkov. V tom čase sme rozvinuli dobrú spoluprácu zo Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre, konkrétne Inštitútom ochrany biodiverzity a biologickej bezpečnosti vedenom docentom Ing. Jankom Brindzom.

Založil som aj Poľnohospodárske múzeum v Kulpíne, prvé tohto druhu na území bývalej Juhoslaviie a to podľa vzoru a za pomoci Poľnohospodárskeho múzea v Nitre, vlastne jeho bývalého riaditeľa Jozefa Vontorčika, Na tieto účely sme obnovili v Kulpíne veľkolepý kaštieľ a hospodárske stavby okolo neho. Malá dedina sa tak stala veľkou turistickou destináciou. Vyše 10 rokov som žil a pôsobil v Belehrade a toľko aj v Novom Sade. Počas celého toho obdobia som nepretrhol styky a spony s mojím ústavom v Petrovci a Poľnohospodárskym múzeom v Kulpíne. Spolupracujem s nimi aj teraz na rôznych vedeckých a kultúrnych projektoch.

Dnes je petrovské vedecké pracovisko – Oddelením pre alternatívne plodiny Vedeckého inštitútu pre roľníctvo a zeleninárstvo v Novom Sade. Aj ďalej má vo výskumnom programe chmeľ, konope, cirok a liečive rastliny. Tu je ešte jedna zaujímavá rastlina – tabak.

Šľachtenie chmeľu je aj ďalej aktuálne. Na budúci rok 2020 oslávime 250 rokov od začiatku pestovania chmeľu vo Vojvodine. Chmeľ k nám priniesol gróf Andrej Hadik, svetochýrny husársky veliteľ slovenského pôvodu a neskorší poľný maršal v armáde Márie Terézie, ktorý sa preslávil v bojoch proti Turkom a v sedemročnej vojne proti Prusom. V roku 1757 dobyl Berlín bez veľkých strát. To bola stratégia ktorá je známa vo svete ako „Husársky kúsok“. Za odmenu dostal roku 1763 panstvo vo Futogu v Južnej Báčke neďaleko Nového Sadu, kde sa nachádzajú aj osady kde žijú Slováci: Petrovec, Kysáč, Hložany, Begeč. V roku 1770 vysadil prvú chmeľnicu v petrovskom chotári pre potreby svojho malého pivovaru.

Chmeliarstvo potom prechádzalo rôznymi obdobiami – rozmachu a úpadku. Zlaté časy pre chmeliarov boli začiatkom 20. storočia a po prvej svetovej vojne do roku 1927, keď vo Vojvodine bolo takmer 10 000 ha chmeľových sádov. Vďaka chmeľu Petrovec sa dostal na rýchlu koľaj hospodárskeho rozvoja, čo sa odzrkadlilo i na majetkovom stave jeho pestovateľov a vôbec na spoločenskom a kultúrnom živote tohto prostredia.

V období globalizácie, nové pivovarnícke koncerny priniesli nové móresy, svoje nové recepty, v ktorých už neboli naše odrody. Plochy klesli ako nikdy predtým. Chmeľ sme zachovali iba v našom ústave a na majetku Petrovec v Petrovci. V posledných rokoch sa chmeliarstvo znovu vzmáha vďaka záujmu malých remeselníckych – kraft pivovarov, ale i veľkých chmeľových obchodníkov. Chmeľ znovu oživa, ako Fénix z popolu.

Keďže je chmeľ liečivá rastlina do výskumného programu sme koncom sedemdesiatych rokov, zaradili aj liečivé rastliny. Dnes sa pestujú v Srbsku na ploche asi 3000 hektárov. V súčasnej dobe aj konopa sa pestuje na liečebné účely na asi 1000 hektároch. Liečivky sa stali hlavným zdrojom financovania vedeckej činnosti ústavu, v rámci ktorého je aj malá továreň na výrobu extraktov a prírodných suplementov. Aj v tejto vedeckej oblasti máme vzácnu pomoc SPU vďaka ochote docenta Ing. Miroslava Habana a nášmu dlhoročnému priateľstvu.

Slovensko-srbské priateľstvo ako súčasť všeslovanskej vzájomnosti pretrváva už takmer 3 storočia. Preto sa tejto otázke venovali mnohí historici a vyzdvihovali fakt, že koncom 18. a v 19. storočí na Slovensku, v Bratislave, Trnave, Modre vyštudovalo viac ako 2000 srbských študentov, medzi nimi mnohé významné mená srbskej kultúry a histórie.

Za pospolitými slovenskými sedliakmi, ktorí sa sťahovali na Dolnú zem, prichádzali aj kňazi a učители, ktorí šíрили náboženstvo, vzdelanosť, kultúru.

Zveľaďovali aj hospodárstvo. Nie div preto, že roku 1846 v Petrovci vzniklo prvé poľnohospodársko-úverové družstvo Gazdovský (hospodársky) spolok, teda iba o dva roky potom, ako vo Veľkej Británii v októbri roku 1844 začalo s prácou prvé družstvo vo svete – Rochdalské družstvo poctivých priekopníkov. Vedecký ústav v Petrovci bol založený akurát na tých tradíciách odborného vzdelávania ľudu. O tom veľmi odborne a podrobne píše náš kolega, publicista Ján Jančovic z Nitry, v knihe *Pretvorili dolnozemsú rovinu*. Nechceme tvrdiť, že Slováci a Srbi boli niečo viacej od druhých národov Strednej Európy, ale chceme povedať, že sme neboli ani menej.

Slovenské univerzity sú známe aj dnes, majú veľkú reputáciu a mladí ľudia, nielen slovenskej národnosti, ale aj srbského pôvodu a príslušníci iných národov a národnosti, sa na nich školia. Hoci som profesorom Poľnohospodárskej fakulty v Novom Sade, v polovici 80. rokov som navrhol, aby dvaja výborní žiaci Petrovského gymnázia, ktoré pred niekoľkými dňami oslávilo 100 rokov od založenia, odišli študovať na SPU a priniesli nielen nové špecifické vedomosti, ale aby priniesli aj vedecký slovenský slovník. Tí dvaja sa vrátili, zakončili PhD u nás, a pracujú na vysokých vedeckých postaveniach v našom novosadskom inštitúte. Manželka jedného z nich, tiež agronómka z SPU, možno najviacej prispieva k zušľachteniu nášho odborného jazyka lebo je v našom týždenníku Hlas ľudu redaktorkou prílohy pre poľnohospodárstvo.

V poslednom desaťročí na SPU študovalo a študuje mnoho mladých ľudí z Vojvodiny a oni sú generáciou, ktorá pokračuje v tradíciách slovensko-srbskej vzájomnosti. Chcem Vám poďakovať, že sa im venujete. Je to náročná práca, ale dobrý pocit z každého dobrého, úspešného študenta je nenahraditeľný. Dozvedám sa, že máme tu výborných doktorandov, ktorí zostávajú pracovať na univerzite. Prajeme im v budúcnosti takéto akademické tituly, aké sa tu dnes udeľujú.

Na záver chcem poďakovať mojej rodine za porozumenie a všestrannú pomoc a podporu: manželke Marici Vučić Kišgeciovej, ktorá je tiež agronómkou a synovi Jankovi, ktorý je študentom na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Nešiel agronóckou cestou. Zvolil si Fakultu politických vied a medzinárodných vzťahov. Ja som mu poradil iba to čo aj mne moj otec radil, keď som zapisoval fakultu: Jano uč sa aby si sa nepatil tak ako my sedliaci. Dodal som mu diskretne: čím skôr sa máš oženiť, aby si nestratil rozum, ako tvoj otec čo sa ženil keď mal 59 rokov.

Ešte raz chcem poďakovať pani rektorke SPU docentke Klaudii Halászovej, PhD. a pánovi dekanovi Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov docentovi Petrovi Ondrišíkovi, PhD., za hodnotu a česť, ktorej sa mi dnes dostalo ako i za skvelú organizáciu dnešnej slávnosti.

Ďakujem všetkým, ktorí nás poctili svojou prítomnosťou.
Ďakujem za pozornosť.